

El valor social de les biblioteques públiques: drets culturals i beneficis emergents

RESUM

El context, el reptes i les tendències als que han de fer front les biblioteques ha evolucionat significativament en els darrers 10 anys, situant-les com a referents en nous àmbits i enfortint el seu rol com agent clau per a les nostres societats.

Aquesta comunicació explica el treball del procés d'actualització de l'estudi *El valor de les biblioteques públiques en la societat: el cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals*, publicat al 2015. S'exposen els motius per actualitzar el document, es detallen les eines i metodologia utilitzada, i finalment es conceptualitzen els nous beneficis socials identificats i s'aporten bones pràctiques de projectes executats a la XBM en aquests àmbits.

PARAULES CLAU

Biblioteca pública; Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona; impacte; valor social; polítiques públiques; drets culturals.

El valor social de las bibliotecas públicas: derechos culturales y beneficios emergentes

RESUMEN

El contexto, los retos y las tendencias a los que deben hacer frente las bibliotecas ha evolucionado significativamente en los últimos 10 años, situándolas como referentes en nuevos ámbitos y fortaleciendo su rol como agente clave para nuestras sociedades.

Esta comunicación explica el trabajo del proceso de actualización del estudio *El valor de las bibliotecas públicas en la sociedad: el caso de la Red de Bibliotecas Municipales*, publicado en 2015. Se exponen los motivos para actualizar el documento, se detallan las herramientas y metodología utilizada, y finalmente se conceptualizan los nuevos beneficios sociales identificados y se aportan buenas prácticas de proyectos ejecutados en la Red de Bibliotecas Municipales en estos ámbitos.

PALABRAS CLAVE

Biblioteca pública; Red de Bibliotecas Municipales de la provincia de Barcelona; impacto; valor social; políticas públicas; derechos culturales.

Social value of public libraries: cultural rights and emerging benefits

ABSTRACT

The context, challenges and trends that libraries have to face has evolved significantly in the last 10 years, positioning them as benchmarks in new areas and strengthening their role as key agents for our societies.

This communication explains the work of the updating process of the study *The value of public libraries in society: the case of the Municipal Library Network*, published in 2015. The reasons for updating the document are explained, the tools and methodology used, and finally the new social benefits identified are conceptualized and good practices from projects executed at the Municipal Library Network in these areas are provided.

KEYWORDS

Public library; Network of Municipal Libraries in the province of Barcelona; impact; social value; public policies; cultural rights.

AUTORS/ES

Teresa Nofrarías Espadamala, Tècnica de la Unitat de Programació i Innovació de la Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona

Andreu Orte del Molino, Cap de la Unitat de Programació i Innovació de la Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona

Enric Vilagrosa Alquézar, Cap de la Secció de Planificació, Avaluació i Qualitat de la Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona

Judith Viñas Gómez, Tècnica de la Unitat de Programació i Innovació de la Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona

INTRODUCCIÓ

1. Antecedents

Les biblioteques públiques, com a espais oberts al conjunt de la ciutadania, d'accés universal i gratuït, s'han consolidat com a agents culturals, socials i informatius clau en el desenvolupament d'una societat que canvia i evoluciona constantment.

L'any 2012 la Gerència de Serveis de Biblioteques (GSB) i el Servei de Planificació i Avaluació de la Diputació de Barcelona van impulsar un treball per identificar i potenciar el valor públic de les biblioteques en la societat. Fruit de la recerca i de la contextualització feta en el marc de la Xarxa de Biblioteques Municipals (XBM), l'any 2015 es va publicar *El valor de les biblioteques públiques en la societat: el cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals*. L'estudi definia quatre eixos segons els àmbits d'impacte ens els quals la biblioteca pública incidia tenint en compte una doble vessant de perspectiva individual i comunitària: el cultural, el social, l'econòmic i l'educatiu-informatiu. A partir d'aquests s'identificaven quinze beneficis socials, on es definien accions, eines i serveis amb els quals les biblioteques hi contribuïen i hi donaven resposta. Finalment es definien uns resultats i impactes potencialment quantificables amb indicadors.

	Perspectiva individu			Perspectiva comunitat		
Eix cultural		Foment de l'hàbit i la competència lectora	Accés universal al coneixement i a la lectura	Preservació i difusió de la memòria cultural local	Progrés cultural i artístic local	
Eix social	Inclusió social	Inclusió de persones amb discapacitat	Inclusió de la diversitat cultural	Cohesió social	Capital social	Revitalització de l'espai públic
Eix econòmic			Foment de la inclusió laboral	Foment del progrés econòmic local		
Eix educatiu-informatiu		Alfabetització informacional	Inclusió digital	Societats més i millor informades		

Figura 1: Eixos d'impacte i els seus principals beneficis socials identificats en l'estudi publicat l'any 2015

D'ençà de la publicació d'aquest estudi, fa gairebé 10 anys, el context sociodemogràfic ha canviat i les biblioteques han de fer front a nous reptes. Així mateix el model de servei de la XBM ha evolucionat i han emergit nous referents que enforteixen el rol de la biblioteca pública com agent clau per a les nostres societats:

- *L'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible*, aprovada l'any 2015 per l'Assemblea General de Nacions Unides, defineix 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de caràcter ambiental, social i econòmic. Malgrat l'absència d'un objectiu propi per a la cultura, en els darrers anys ha quedat palesa la necessitat de posar en valor l'aportació de les biblioteques en bona part d'aquests 17 objectius.
- Els drets culturals es posicionen com a marc clau en l'actuació dels governs. Així a l'estat es crea la Direcció General dels Drets Culturals al Ministeri de Cultura, la Generalitat de Catalunya impulsa la Llei de drets culturals de Catalunya i l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona ha elaborat un pla de drets culturals en el que basa la seva estratègia de mandat. Els drets culturals són considerats un actiu transformador d'articulació social i territorial que enforteix la vida democràtica, la lluita contra les desigualtats i afavoreix modes de viure més responsables i sostenibles social, econòmica i ambientalment.
- La GSB ha implementat el Model XBM de biblioteca pública, una eina que marca el camí pels propers anys i la posiciona com un agent transformador de l'entorn. Aquest model proposa una biblioteca que conserva l'essència i innova en les metodologies dels serveis d'accés a la lectura i cultura, creació de coneixement, promoció de l'aprenentatge al llarg de la vida així com ser espai de trobada i participació de les persones i les comunitats. Els projectes del programa BiblioLab i els espais i serveis de biblioteques com la Pilarín Bayés de Vic o la Gabriel García Márquez de Barcelona, són exemples que visualitzen el Model XBM.
- El nou Manifest de la Biblioteca Pública de l'IFLA-UNESCO (2022) reforça el Model XBM i posiciona les biblioteques com agents de transformació de l'entorn en un nou context global, social i tecnològic. El Manifest defensa les biblioteques com agents del desenvolupament sostenible i el seu rol d'espai públic accessible per a crear coneixement, compartir i intercanviar informació i cultura, promoure l'educació, la inclusió i cohesió social i la participació cívica per afavorir el benestar de les persones i comunitats.

Tenint en compte aquest context de canvi, es feia necessari revisar i actualitzar l'estudi del 2015 a partir de la identificació de nous eixos d'impacte i beneficis socials que s'incorporen al valor públic de les biblioteques.

2. El procés d'actualització i la metodologia de treball

Conceptualment l'actualització de l'estudi de valor social s'ha plantejat com un projecte proactiu, en el que la identificació dels nous beneficis socials en els que han començat a incidir les biblioteques públiques des del 2015 s'han considerat a la vegada àmbits d'actuació estratègics que caldrà potenciar durant els propers anys. Partint d'aquesta premissa, el projecte s'ha planificat paral·lelament a l'elaboració del Pla estratègic de la GSB del mandat municipal 2023-2027. Ambdós processos s'han retroalimentat i enriquit mútuament durant la seva execució.

A més de la proactivitat, un altre dels elements identitaris del projecte ha estat la participació, incorporant així el valor del capital intel·lectual i l'experiència dels professionals de la XBM. El procés ha estat compartit i tot el personal de les biblioteques ha tingut l'oportunitat de participar-hi directa o indirectament, fet que ha donat consistència i enriqueix els resultats obtinguts.

A continuació s'exposen les tres fases en les que s'ha estructurat el projecte.

2.1. Fase de diagnosi i detecció de reptes

El projecte es va iniciar amb la recopilació i l'anàlisi d'informació, a partir de la qual es va obtenir una diagnosi amb la identificació de les tendències i els reptes que les biblioteques hauran d'afrontar durant els propers anys. En concret, les accions i fonts utilitzades durant aquesta fase van ser:

- Revisió de la literatura especialitzada sobre el valor públic de les biblioteques publicada en els darrers deu anys, recuperant sobretot articles sobre beneficis concrets (les investigacions amb una visió conjunta i agregada sobre tots els beneficis socials que poden generar les biblioteques són escasses).
- Incorporació dels marcs de referència per l'actuació de les biblioteques publicats per organitzacions internacionals: l'Agenda 2030, els Drets Culturals, el Manifest de Biblioteca Pública de l'IFLA-UNESCO 2022, l'IFLA Trend Report dels darrers anys, etc.
- Anàlisi de tendències i reptes socials, demogràfics, econòmics, tecnològics i ambientals de la societat en general, i la catalana en particular, a partir d'estudis temàtics, estadístiques oficials i aportacions d'experts.

- Obtenció de la visió del servei i la identificació dels reptes de governança i de gestió de la biblioteca pública que tenen els ajuntaments a partir de les opinions de tècnics i càrrecs electes de les àrees de cultura recollides a la [Jornada Compartim el Model XBM de Biblioteca Pública](#) (febrer 2023).
- Recollida de les percepcions, opinions i orientacions de futur sobre el servei bibliotecari dels treballadors de la XBM a partir d'una enquesta realitzada durant els mesos de juny i juliol de 2023 en col·laboració amb el Servei de Planificació i Avaluació.
- Explotació i anàlisi de l'evolució estadística de l'oferta, els recursos i els usos de les biblioteques de la XBM durant els darrers anys, parant especialment atenció als canvis d'hàbits i tendències post pandèmia respecte a la situació anterior.

Fruit d'aquesta feina es van identificar i descriure els principals reptes i tendències que conformen el marc d'actuació de les biblioteques públiques pels propers anys. Aquests són: l'accessibilitat, l'alfabetització mediàtica i informacional, l'aprenentatge al llarg de la vida, la biblioteca com a espai de treball, la bretxa digital, l'envelliment de la població, l'hàbit i comprensió lectora, la immediatesa en la prestació de serveis, la participació ciutadana, la salut comunitària, la soledat no desitjada i la sostenibilitat.

2.2. Fase contrast i de revisió dels beneficis socials

La fase de contrast es va organitzar en sessions de treball estructurades en dues parts.

En la primera es presentaven als assistents les dotze tendències i reptes que poden condicionar el futur de les biblioteques identificats en la Fase de diagnosi i detecció de reptes. Un cop exposats, eren valorats pels participants, utilitzant l'eina Mentimeter, segons dedicació actual i prioritització futura. Aquells que sortien com a més importants es treballaven en grup identificant: els serveis que es podien oferir, les aliances i el suport que els serveis centrals de la GSB podia oferir a les biblioteques de la XBM.

Conceptualment, els serveis plantejats per abordar els reptes i tendències prioritzats tenen com a conseqüència uns beneficis socials que calia identificar. Així, en la segona part de la sessió es demanava als assistents que identifiquessin dos o tres nous beneficis socials que adquiriran importància en els propers anys.

Es van portar a terme un total de dotze sessions de treball amb la participació de personal dels serveis centrals de la GSB i direccions de biblioteques de la XBM. En total hi van participar unes 180 persones.

2.3. Fase d'actualització del document i comunicació

A partir de les conclusions de les sessions de treball es va iniciar l'actualització de l'estudi de valor social. Els nous beneficis socials que van generar un major consens s'han incorporat i també se n'han actualitzat d'altres que ja estaven en el document del 2015 però que han evolucionat o ampliat la seva perspectiva. En total s'ha passat de quinze a vint-i-quatre beneficis i se n'han actualitzat tres prèviament existents, fet que constata, un cop més, com són d'importants les biblioteques a la societat i com evolucionen segons les necessitats del seu entorn.

Paral·lelament es va recopilar informació de projectes portats a terme en els darrers anys en biblioteques de la província que oferissin com a resultat un valor a la societat en els beneficis socials tractats. Aquestes també s'han incorporat en el nou document com a bones pràctiques que argumenten i justifiquen els beneficis i serveixen d'exemple per a aquelles biblioteques que vulguin impulsar accions en aquests àmbits.

El resultat és un document viu que s'anirà actualitzant i ampliant. El següent pas serà complementar la conceptualització i bones pràctiques dels beneficis socials mitjançant unes orientacions que permetin a les biblioteques planificar, gestionar i avaluar els serveis oferts en aquests àmbits.

Un altre dels aspectes a considerar és la comunicació i difusió posterior de l'actual estat del projecte. D'una banda, cal tenir present que l'actualització ha tingut un component participatiu, tant pel que fa a la diagnosi com al contrast dels principals reptes. Per tant, és essencial compartir i ajustar el document amb els professionals bibliotecaris que han participat directament o indirecta.

D'altra banda, cal preveure'n un pla de comunicació que tingui tres objectius: donar a conèixer el document per tal que esdevingui referent com ho va ser en el seu moment l'estudi de 2015 facilitant així el posicionament de les biblioteques en el seu entorn; en segon lloc, integrar-lo en l'estratègia de detecció de bones pràctiques bibliotecàries, per tal d'actualitzar-lo amb experiències del sistema bibliotecari català o bé a l'exterior, i per últim, i com a principal objectiu, ha de servir a les biblioteques per orientar la seva activitat en aquests nous àmbits.

3. Resultats

3.1. Nous eixos i beneficis socials

Els nous beneficis detectats a la fase d'actualització del document s'ordenen dins els diferents eixos o categories segons els àmbits d'actuació i impacte als quals fan referència els beneficis socials.

A més, cadascun dels eixos i beneficis públics incorporats s'acompanyen en la seva explicació d'uns projectes o experiències que, sense intenció de ser una recerca exhaustiva de bones pràctiques, constitueixen exemples per a il·lustrar les orientacions que es fa des de les biblioteques de la XBM a cadascun dels beneficis.

A continuació es detallen aquests nous eixos que s'han detectat i els principals beneficis socials que s'hi associen (algun d'ells ja existents, però que s'han actualitzat):

- Eix mediambiental:

Les biblioteques juguen un paper rellevant ja que tenen cura de potenciar la sensibilització ambiental de la població i poden contribuir a millorar la petjada ecològica a través de comportaments responsables i sostenibles amb la finalitat de minimitzar els efectes negatius que pot tenir el canvi climàtic.

Beneficis que incorpora l'eix mediambiental:

- Educació ambiental: projectes rellevants com [Llegim el riu](#), que promou punts d'innovació social creats a les biblioteques mitjançant comunitats de persones usuàries que treballen en l'estat hidrològic i ecològic d'un riu, el projecte [Parcs i biblioteques...naturalment!](#), a través del qual s'organitzen documentals, xerrades, tallers i visites guiades per les biblioteques públiques de les zones d'influència dels Parcs Naturals o el projecte [Bibliollavors](#).
- Refugi climàtic: les biblioteques estan esdevenint espais de resiliència climàtica o refugis climàtics, amb la finalitat de reduir l'impacte de les altes temperatures i fer front a aquesta problemàtica. La ciutat de Barcelona compta amb una àmplia [Xarxa de Refugis Climàtics](#) amb espais tant interiors com exteriors habilitats per oferir el màxim confort tèrmic a la població. Molts altres ajuntaments han tingut iniciatives similars.
- Sostenibilitat dels edificis i de la gestió: Recentment s'ha impulsat des de la GSB el laboratori de transició ecològica en el qual hi participen diferents biblioteques. Es tracta d'un espai per compartir iniciatives a nivell mediambiental entre diferents

biblioteques amb l'objectiu d'avançar cap a models sostenibles més coherents amb l'entorn i que puguin beneficiar a tothom.¹

- Eix social i salut:

En les sessions de treball del territori en les quals s'han detectat diferents tendències i reptes futurs a tenir en compte, els temes de salut comunitària i els temes de salut mental són dels que s'han postulat com a més emergents i que prendran més importància en un futur i s'ha destacat la necessitat de fer un treball conjunt amb els diferents agents que trobem al territori.

Beneficis que incorpora l'eix social i salut:

- Salut mental i benestar emocional: La salut ha esdevingut un dels eixos d'actuació emergents en biblioteques d'arreu del món. Destaquem la publicació feta per biblioteques de l'Estat de Victòria (Austràlia), en el qual s'orienten les biblioteques per desenvolupar estratègies en aquest àmbit.² A Catalunya, cada vegada trobem més iniciatives i biblioteques que compten amb activitats consolidades per sensibilitzar la població en relació als trastorns psíquics i donar visibilitat a aquestes malalties mentals com els cicles sobre salut mental que es programen a les biblioteques d'Osona o a les biblioteques del Bages i el Moianès amb activitats pensades per a tots els públics (clubs de lectura, hores del conte, xerrades, tallers, presentacions de llibres, exposicions bibliogràfiques, etc.) i el [Projecte Transformador CulturaMENT](#).
- Salut comunitària: la dimensió comunitària de la biblioteca pública concebuda com a espai de trobada i de participació és fonamental per promoure els vincles i les relacions entre les persones. Un exemple d'aquestes accions dirigides a potenciar la informació sobre salut de la comunitat i repercutir, així, en una millora de la salut de la població és el programa Salut als barris del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. Algunes biblioteques com Terrassa-Districte 2 o Biblioteques de Barcelona com la de Sant Pau-Santa Creu o Nou Barris col·laboren amb els centres de salut de les seves poblacions respectives per donar a conèixer temes de salut d'interès general a través de xerrades, tallers, etc.

---

¹ *Biblioteques per la sostenibilitat: com transformar la teva biblioteca en un agent de canvi ecosocial*. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques, 2023. <[resultats biblioteques per la sostenibilitat.pdf \(diba.es\)](#)> [Consulta: 09/09/2024].

² *Libraries for Health and Wellbeing: a strategic framework for Victorian public libraries towards*. Melbourne: State Library Victoria and Public Libraries Victoria, 2021. <https://www.slv.vic.gov.au/sites/default/files/LFHAWB-vFIN-web_0.pdf> [Consulta: 09/09/2024].

- Inclusió social i cicle vital: l'acompanyament que fan les biblioteques és fonamental al llarg de la vida d'una persona. En cada etapa i moment vital s'adapten per donar resposta a les seves necessitats.
- Participació ciutadana: la biblioteca pública és un servei de proximitat que cal pensar responent a la diversitat de necessitats i interessos existents a la comunitat. En els últims anys aquesta capacitat de la biblioteca per crear i potenciar vincles s'ha vist compatible amb el rol de la biblioteca com un agent de participació ciutadana. Alguns exemples de ciutats que han comptat amb processos participatius per dissenyar i planificar com ha de ser la biblioteca i els seus serveis els trobem a [Granollers](#), [Ripollet](#), [Sant Cugat del Vallès](#) i [Vic](#).
- Igualtat de gènere: les polítiques d'igualtat de gènere han permès avançar cap a la igualtat entre els homes i les dones i han significat un avenç en la lluita per eliminar les conductes masclistes i de violència de gènere i una millora de la situació de les dones a la societat. Les biblioteques no n'han quedat al marge i ho tenen present a l'hora de gestionar la seva col·lecció, de planificar serveis o bé de realitzar activitats i projectes que giren a l'entorn de la igualtat de gènere.
- Diversitat sexual, afectiva i de gènere: l'any 2019 es va crear el Grup de Treball Dones i LGTBIQ+ per respondre a la previsió d'un augment de fons especialitzats en dones, feminismes i del col·lectiu LGTBIQ+ a les biblioteques públiques. Han elaborat un document sobre les *Eines per aplicar la perspectiva de gènere a les biblioteques públiques de la demarcació de Barcelona*³.

3.2. Modificació terminològica i conceptual d'eixos detectats anteriorment

A continuació es defineixen els eixos que es mantenen dels que es van proposar en el document publicat l'any 2015, incorporant els nous beneficis que s'han trobat o bé actualitzant els que ja s'havien detectat:

- Eix cultural:

El dret a la participació cultural apareix per primera vegada a la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948 (article 27), i més endavant a la Declaració de Friburg sobre Drets Culturals de 2007. Diverses administracions, com per exemple l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona, disposen d'un pla de drets culturals. L'objectiu principal dels drets culturals és

---

³ Torremorell, C., Sancho, E., Chavarria, M. "Eines per aplicar la perspectiva de gènere a les biblioteques públiques de la demarcació de Barcelona: una proposta oberta del Grup de Treball Dones i LGTBIQ+ de la comunitat XBM", BiD nº 49 (desembre 2022). <[Eines per aplicar la perspectiva de gènere a les biblioteques públiques de la demarcació de Barcelona. Una proposta oberta del Grup de Treball Dones i LGTBIQ+ de la comunitatXBM - BID \(ub.edu\)](#)> [Consulta: 09/09/2024].

garantir que les persones i les comunitats tinguin accés a la cultura i puguin participar-hi activament sense cap tipus de barrera (gènere, lloc d'origen, residència, etc.).

Beneficis que incorpora l'eix cultural:

- Foment de la creativitat i la creació: el concepte de biblioteca pública ha canviat molt en els últims anys i moltes ja es plantegen espais i accions concretes per fomentar la vessant creativa, imaginativa i innovadora de l'individu i propiciar la connexió amb la comunitat a través de projectes de cocreació. Els espais de les biblioteques han evolucionat cap a espais d'experimentació i de creació per afavorir la innovació i els processos d'intercanvi i trobada entre les persones. Algun d'aquests exemples els trobem a la Biblioteca Pilarín Bayés de Vic o a la Biblioteca Pompeu Fabra de Mataró, les quals incorporen espais d'experimentació, de suport a la creació artística o espais on es fomenta la creativitat a través del joc i el videojoc.
- Democràcia i drets culturals: la dimensió comunitària de la biblioteca pública és molt important per promoure vincles entre les persones. La biblioteca ofereix un gran ventall d'oportunitats per a la ciutadania i és fonamental com a espai de trobada i participació activa en la vida cultural de la comunitat amb les mateixes garanties d'accés per a tothom, contribuint a la cohesió social i a la creació de comunitats més fortes i unides. En resum, els drets culturals a les biblioteques públiques són essencials per a la promoció de la igualtat, la diversitat, l'educació i la cohesió social.

▪ Eix educatiu-informatiu:

En un món globalitzat i amb un gran accés a eines de comunicació, gairebé qualsevol persona pot crear i distribuir informació de forma molt senzilla. Aquesta facilitat d'accés a la informació, ens ha portat a ser crítics i a tenir un paper rellevant per desafiar d'allò que pot ser fals i aprendre a ser verços, per poder detectar les notícies falses, missió no sempre fàcil. Durant els últims anys, el debat a nivell polític i social al voltant de la desinformació i les notícies falses ha anat en augment.

Beneficis que incorpora l'eix educatiu-informatiu:

- Alfabetització informacional i mediàtica: l'actualització d'aquest terme passa per incorporar el terme d'alfabetització mediàtica. La UNESCO i l'IFLA proposa apostar pel desenvolupament de l'Alfabetització Mediàtica i Informacional (AMI) i les competències digitals per a tothom. Engloba el fet de disposar de les competències bàsiques per aprendre i incorpora les eines per entendre allò que aprenem i desxifrar els riscos que pot comportar que la informació sigui falsa o enganyosa.

En aquest sentit i amb l'objectiu de crear programes per lluitar contra la desinformació, des de la Gerència de Serveis de Biblioteques s'han creat diferents programes:

- [Altres veus](#): cicle de conferències presencials i entrevistes virtuals en que es tracten temes d'actualitat amb experts amb reconeixement públic de diferents àmbits per fomentar la reflexió i l'esperit crític de la ciutadania.
- [Entre línies, llegint la desinformació](#): projecte de capacitatció en desinformació i verificació digital de la XBM en col·laboració amb l'Associació Learn to Check.

I algunes biblioteques han participat en projectes europeus com:

- [Desmuntem les fake news](#): projecte impulsat per la Biblioteca Torras i Bages de Vilafranca del Penedès entre els anys 2022 i 2023. Es tracta d'un projecte d'alfabetització mediàtica i ús correcte de les fonts d'informació per combatre les notícies falses.
- [Smiles](#): projecte d'alfabetització mediàtica dirigit a joves que té com a objectiu donar eines per lluitar contra la desinformació.

	Perspectiva individu			Perspectiva comunitat		
Eix cultural	Foment de l'hàbit i la competència lectora	Accés universal al coneixement i a la lectura	Foment de la creativitat i la creació	Preservació i difusió de la memòria cultural local	Progrés cultural i artístic local	Democràcia i drets culturals
Eix social i salut	Inclusió social i cicle vital	Inclusió de persones amb discapacitat	Inclusió de la diversitat cultural	Cohesió social	Revitalització de l'espai públic	
	Salut mental i benestar emocional	Igualtat de gènere	Diversitat sexual, afectiva i de gènere	Salut comunitària	Participació ciutadana	
Eix econòmic			Foment de la inclusió laboral	Foment del progrés econòmic local		
Eix educatiu-informatiu		Alfabetització informacional i mediàtica	Inclusió digital	Societats més i millor informades		
Eix medi-ambiental			Educació ambiental	Refugi climàtic	Sostenibilitat dels edificis i de la gestió	

Figura 2. Actualització dels eixos d'impacte i els seus principals beneficis socials identificats en la revisió de l'any 2024

4. Conclusions

En els darrers anys els usos, espais i serveis de les biblioteques s'han demostrat útils per donar resposta a diversos reptes socials, culturals i tecnològics. Així, la biblioteca pública es concep com un espai col·lectiu, de descoberta, creació i aprenentatge, un espai en transformació constant que respon als reptes de la comunitat.

L'actualització de l'estudi sobre el valor de les biblioteques, ha evidenciat els beneficis que aquestes generen, entre els quals destaquen els de l'eix social, tant a nivell individual (salut mental i benestar emocional, igualtat de gènere i diversitat sexual, afectiva i de gènere) com a nivell comunitari (salut comunitària i participació ciutadana). Tots aquests beneficis contribueixen a una millora del benestar de les persones, que alhora repercuteix en un benestar global. Altres beneficis detectats han estat l'educació ambiental i les millores en matèria de sostenibilitat, el foment de la creativitat i la creació, i l'alfabetització mediàtica i informacional. Les biblioteques es postulen com agents d'accés a la informació veraç i contrastada i al coneixement fiable.

Cal no perdre de vista la necessitat de posicionar els drets culturals com un dels aspectes clau per viure en comunitat. Aquesta idea comporta relacionar el dret d'accés a la cultura amb les condicions per compartir-la i viure-la, i bastir els drets culturals com a derivats de la condició humana. En aquest sentit, un altre dels beneficis transversals identificats fa referència a la vessant democràtica i de drets culturals que respon a la capacitat de la biblioteca de garantir l'accés a la cultura, tot garantint el lliure accés i sense restriccions a la informació i al coneixement.

La inclusió de nous eixos d'impacte i beneficis socials que s'incorporen al valor públic de les biblioteques, marca el camí per treballar-hi en un futur proper i per continuar apostant per enfortir el valor públic d'aquestes.

Les properes passes impliquen continuar observant l'evolució de les biblioteques a nivell global (amb especial atenció als informes anuals de l'IFLA sobre tendències en l'àmbit bibliotecari) i identificar les bones pràctiques en biblioteques públiques, integrant aquests coneixements en els plans d'acció anuals i estratègics. L'objectiu és que les biblioteques continuïn essent espais de referència per a la comunitat, aportant valor a través de la seva capacitat de transformació i adaptació.

Bibliografia

Document marc sobre el Model de Biblioteca XBM. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona, 2021.

<https://www.diba.cat/documents/16060163/303284652/Model+Biblioteca+XBM.pdf/04550ba5-72f6-bc5e-4ebf-9abb737e9e87?t=1620994711038> [Consulta: 09/09/2024].

Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques. *Manifest de Biblioteca Pública de l'IFLA-UNESCO 2022*. [Barcelona]: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2022.

<https://www.diba.cat/documents/16060163/303284652/1+Manifest+IFLA+2022+CA.pdf/eb536189-bf9a-98d7-35dc-1f4e8ed889ea?t=1669273904976> [Consulta: 09/09/2024].

Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques. *IFLA Trend Report Update 2023*. [The Hague]: IFLA, 2024.

<https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/24874069-144a-4964-b62a-a388b7f73a75/content> [Consulta: 09/09/2024].

Selecció de projectes i espais inspiradors. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona, 2024. <https://www.diba.cat/documents/d/biblioteques/projectes-inspiradors+2024-pdf> [Consulta: 09/09/2024].

Togores Martínez, Rosa. *El valor de les biblioteques públiques en la societat: el cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals*. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona, 2015.

<https://www.diba.cat/documents/16060163/22275360/El+valor+de+les+biblioteques+p%C3%BAbliques+en+la+societat+E-LLIBRE.pdf/47985f87-05a6-4551-a9d9-53e17329fd9d> [Consulta: 09/09/2024].

El Valor de les biblioteques públiques en la societat: Actualització d'eixos i beneficis socials. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona, 2024.

<https://www.diba.cat/web/biblioteques/estudis> [Consulta: 09/09/2024].

La Xarxa de Biblioteques Municipals amb els objectius de desenvolupament sostenible. Barcelona: Gerència de Serveis de Biblioteques. Diputació de Barcelona, 2018.

<https://www.diba.cat/documents/16060163/189231108/La+Xarxa+de+Biblioteques+Municipals+amb+els+Objectius+de+Desenvolupament+Sostenible/b944d2df-c71a-4f34-82f2-d0421655694a> [Consulta: 09/09/2024].